

HARSÁNYI ANNA¹

A betegségekre hivatkozás mint perújítási célt igazolandó ok a büntetőeljárársban

Bevezetés

Régi dilemmája a büntetőeljárársnak, hogy mi a helyes eljárás abban az esetben, ha az ügydöntő határozat jogerőre emelkedését követően annak tartalmi helytelensége oly mértékben kiderül, hogy a határozat fenntartása az anyagi igazság sérelmével, annak nyilvánvaló meghamisításával járna.² Már Finkey is felhívta a figyelmet arra, hogy a bírói ítéletek tekintélyét ok nélkül ne ingassák meg, de az emberi tévedések helyrehozása se legyen megnehezítve, és különösen az ártatlanul elítéltek megmentése az igazságtalan büntetéstől minél biztosabban keresztülvihető legyen. A res iudicata sértetlensége és a perújítás tehát csak látszólag vannak ellentétben, a perújítás éppen az alaki és az anyagi igazság közti ellentétet rontja le az utóbbi javára.³ A Finkey által is emlegetett tekintélyét a bírói ítéleteknek az a jogerő adhatja meg, amelynek a ténybeli alapon történő feltörését a perújítás célozza.

A büntetőeljárársról szóló 2017. évi XC. törvény (továbbiakban Be.) 456. § (1) bekezdése kimondja, a bíróság jogerős ügydöntő határozata végleges, mindenkire kötelező döntést tartalmaz a vádról, illetve a terhelt büntetőjogi felelősségéről, a büntetőjogi következményekről vagy ezek hiányáról. Az ügydöntő határozat jogerőre emelkedését követően kizárólag rendkívüli jogorvoslattal vagy különleges eljárás eredményeként változtatható meg. A Be. ezen rendelkezése annak érvényesítésére szolgál, hogy a vádról rendelkező jogerős ügydöntő határozat a büntetőjogi felelősség kérdését véglegesen, megváltoztathatatlan módon rendezze; az abban megnyilvánuló anyagi jogerő a jogbiztonság követelményének megfelelően, kizárólag csak kivételes esetben, rendkívüli jogorvoslat útján legyen áttörhető.⁴

Rendkívüli perorvoslatként került meghatározásra a perújítás, amely a jogerős ügydöntő határozat jogerejének áttörésére szolgál, mégpedig tipikusan ténybeli hibák orvoslására.

Ebben az esetben a jogerős határozat teljes vagy részleges ténybeli tévedésen alapul.⁵ Az orvosi szakkérdésre, illetve a terhelt betegségeire alapított perújítás esetén láthatjuk majd, hogy ez a meghatározás némileg félrevezető, hiszen legtöbbször nem tévesen megállapított tényeket tartalmaz a jogerős ügydöntő határozat, hanem fel sem merült annak szükségessége, hogy a terhelt egészségi állapotával kapcsolatban tényeket állapítson meg.

A ténybeli nóvumra alapított perújítás általános szabályai

A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozatával befejezett büntetőeljárárs esetén perújításnak van helye, ha az alapügyben felmerült, akár fel nem merült tényre vonatkozó olyan új bizonyítékot hoznak fel, amely valószínűvé teszi, hogy a terheltet fel kell menteni, lényegesen enyhébb büntetést kell kiszabni, vagy büntetés helyett intézkedést kell alkalmazni, illetve a büntetőeljárárs meg kell szüntetni.⁶ A perújítás elrendelésére irányuló eljárásban ezért lényegében azt kell vizsgálni, hogy hozott-e fel az alapügyben felmerült vagy fel nem merült tényre vonatkozó olyan bizonyítékot a perújítási indítvány, amely valószínűvé teszi, hogy a terheltet fel kell menteni, vele szemben lényegesen enyhébb büntetést kell kiszabni vagy büntetés helyett intézkedést kell alkalmazni, esetleg a büntetőeljárárs meg kell szüntetni. A vizsgálat tárgya ebben a vonatkozásban a perújítás megengedhetőségének kérdése.

Ebből kifolyólag a cselekményt elbíráló jogerős ítélettel szembeni ténybeli kifogásnak – a megállapított tényállás vitatásának – akkor van helye, azaz a perújítási indítvány kizárólag akkor vezethet a perújítás elrendelésére, ha az indítvány bizonyítékot hordoz.⁷ A bizonyíték (bizonyító tény) az a tény, ami a bizonyítási eszközökből következik.⁸ Más meghatározás szerint a bizonyíték a bizonyító tények és a bizonyítási eszközök vagy a bizonyító tények és a bizonyítási cselekmények alapján ismertté vált információ (adat).⁹

A bizonyítékkal szembeni alapvető követelmény, hogy új legyen. A bejelentett bizonyítékot akkor lehet újnak tekinteni, ha az alapügyben nem merült fel, vagy, ha fel is merült, az eljáró bíróság nem értékelt. Az ily módon újnak tekintendő bizonyítékkal szembeni feltétel, hogy bizonyítandó tényre vonatkozzon, és alkalmas legyen ilyen ténynek a jogerős határozattól eltérő, vagy abból hiányzó megállapítására. Végül az újnak tekintendő bizonyíték az új, vagy eltérő tény megállapítására alkalmassága folytán perdöntő jelentőségű kell, hogy legyen, azaz egyben azt is valószínűsítse, hogy lényegesen meg

¹ Joghallgató DE ÁJK.

² ELEK Balázs: *A jogerő a büntetőeljárársban*, Debreceni Egyetem Állam és Jogtudományi Kar Büntető Eljárásjogi Tanszék, Debrecen, 2012, 11. o.

³ FINKEY Ferencz: *A magyar büntetőeljárárs tankönyve*, Budapest, Politzer Zsigmond és fia kiadása, 479. o.

⁴ Kúria Bpkf.I.822/2022/2.

⁵ HERKE Csongor – FENYVESI Csaba – TREMMEL Flórián: *A büntető eljárásjog elmélete*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2012, 349. o., TREMMEL Flórián: *Magyar büntetőeljárárs*. Dialóg Campus, Budapest–Pécs, 2001, 523. o.

⁶ Be. 637. § (1) bekezdés a) pont aa) alpont.

⁷ Kúria Bpkf.II.1.497/2021/2.

⁸ KIRÁLY Tibor: *Büntetőeljárársi jog*. Osiris Kiadó, Budapest, 2001, 225. o.

⁹ BÉRCES Viktor: *A büntetőeljárárs reformja és a bizonyítás alapkérdései*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2021, 69. o.

kell változtatni a jogerős határozat bűnösségre vagy büntetés-kiszabásra vonatkozó rendelkezését, illetve az eljárást meg kell szüntetni.¹⁰

A perújítási indítvány alapjául szolgáló új bizonyítékot az indítványozónak kell rendelkezésre bocsátania vagy legalább megjelölnie.¹¹ Az alapeljárásban viszont bármilyen formában már értékelt bizonyítékok újramérlegelése vagy azok bizonyító erejével kapcsolatos bírósági döntés vitatása a perújítás alapját nem képezheti. Amennyiben a bűnösség körében nincs új bizonyíték, az azonos tartamú bizonyítékok ismételt összevetésére történő hivatkozás a perújítás megengedhetőségének indokát nem képezheti.¹² Új bizonyíték hiányában a bizonyítékok alapügybeli értékelése perújításban nem támadható.¹³

Az ismeretlen eredménnyel járó bizonyítékok beszerzésére irányuló indítvány

A perújítás alapja az ügy szempontjából büntetőjogilag releváns új bizonyíték, így az ismeretlen eredménnyel járó új bizonyíték(ok) beszerzése iránti bizonyítási indítvány teljesítése érdekében perújítás elrendelésére – azt feltételezve, hogy az a terhelt által remélt és számára kedvező eredménnyel fog járni – nincs törvényes lehetőség.¹⁴ Ebből következően, ha a terhelt nem ajánl fel új bizonyítékot, hanem kizárólag új bizonyítási eszközökre vonatkozó bizonyítási indítványokat sorakoztat fel oly módon, hogy nem jelöli meg, hogy azok teljesítése mely büntetőjogilag releváns tényre és milyen új bizonyítékkal szolgálna, alkalmatlan a célzott joghatás kiváltására. Az ügyben a terhelt az igazságügyi orvos szakértő ismételt kirendelését „az általa remélt tartalmú szakvélemény előterjesztése érdekében” indítványozta. Mindezek alapján a perújítási indítványát részben a korábban már előterjesztett és az alapügyben eljárt bíróságok elvetett védekezésére, részben pedig arra alapította, hogy amennyiben a bizonyítási indítványainak a teljesítése számára kedvező eredménnyel járnának, úgy sor kerülhet a meglévő bizonyítékok ismételt értékelésére, ennek alapján eltérő tényállás megállapítására és enyhébb büntetés kiszabására. Ezzel valójában új bizonyíték megjelölése nélkül, a már rendelkezése álló bizonyítékok újbóli vizsgálatát célozta, mely a rendkívüli jogorvoslat során kizárt.¹⁵ Az irányadó bírói gyakorlat szerint a perújítási indítvány alapjául szolgáló bizonyítékot az indítványozónak kell rendelkezésre bocsátania vagy legalább megjelölnie.¹⁶ Nem felel meg ennek a követelménynek, ha a bizonyítékot az indítványozó nem csatolja, azt nem jelöli meg, mert az számára is ismeretlen, és a kedvezőnek vélt tartalmát maga is csak feltételezi.

A magánszakértő véleménye mint új bizonyíték

A 2018. július 1-jétől hatályos büntetőeljárás törvény alapján a törvény eltérő rendelkezése hiányában a szakértő alkalmazása kirendeléssel történik.¹⁷ Ez a szakértő bevonásának főszabálya. A Be. 190. § (1) bekezdése előírja, hogy a terhelt és a védő szakértő kirendelését indítványozhatja, az indítványban megjelölheti a szakértő személyét, s az indítványról a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság határoz.

A terhelt és a védő szakértőnek magánszakértői vélemény elkészítésére adhat megbízást, ha a) a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság a szakértő kirendelésére vonatkozó indítványukat elutasította, vagy b) az ügyészség vagy a nyomozó hatóság nem az indítványukban megjelölt szakértő kirendeléséről határozott.¹⁸ A Be. 198. § (1) bekezdése értelmében az előterjesztett, illetve előadott magánszakértői vélemény akkor minősül szakvéleménynek, ha a terhelt, illetve a védő a 190. § (2)–(4) bekezdésének megfelelően járt el; egyéb esetben a magánszakértői vélemény a terhelt, illetve a védő észrevételeinek minősül.

A perújítási indítványhoz azonban a védelem csak nehézségek árán tudna a Be. rendszerének megfelelő magánszakértői véleményt csatolni. A védő ilyen eljárása azonban mégsem kifogásolható. A perújítási indítvány előterjesztése esetén ugyanis nem támasztható olyan követelmény, hogy a terhelt és/vagy a védő előzetesen szakértő kirendelését indítványozza [Be. 190. § (1) bekezdés 1. mondat], s a szakértő kirendeléséről a bíróság, illetve az ügyészség határozzon.¹⁹ „Ennek oka továbbra is az, hogy a perújítási indítvány tárgyában való döntés általában nem prolongálható, másként fogalmazva arról értelemszerűen soron kívül kell döntenie.”²⁰

A perújítási indítvány előterjesztőjétől tehát nem várható el, hogy – ha indítványának megalapozásához különleges szakértelem szükséges [Be. 188. § (1) bekezdés] – formálisan igazodjon a szakértő kirendelésének általános szabályaihoz. Ilyen esetben a perújítást indítványozó terhelt és/vagy védő eljárása szükségszerűen nem felel meg a Be. 198. § (1) bekezdés 1. mondatában foglalt érvényességi követelményeknek, ugyanakkor az általa beszerzett különleges szakértelem nem tekinthető nem létezőnek, hanem a 2. mondatnak megfelelően a magánszakértői vélemény a terhelt és/vagy a védő észrevételeinek minősül. A Kúria azt is hangsúlyozta, hogy a perújítást indítványozó terhelt és/vagy védő különleges szakértelmen alapuló véleménye nem laikusoktól származó észrevétel, s ezért az illetén tartalmú észrevétel ellenében csakis különleges szakértelem vehető igénybe. A perújítási indítványban tehát védői észrevételeként jelenik meg a magánszakértő véleménye. A Kúria által befejezett ügyben nem lehetett kétséggé tenni, hogy a perjogilag védői észrevételként megjelenő magánszakértői vélemény alapján a terhelt többokú és -természetű betegségben szenved, s ezen alapulóan börtöntűrő képességének közepes fokú korlátozottsága a bűncselekmény elkövetése és

¹⁰ Kúria Bpkf.I.822/2022/2.

¹¹ BH 2019.221.I.

¹² EBH 2012.B.33.

¹³ BH 2006.387.I.

¹⁴ Kúria Bpkf.III.930/2016/2., Bpkf.II.609/2022/2.

¹⁵ Kúria Bpkf.I.933/2022/2.

¹⁶ BH 2019.221.I.

¹⁷ Be. 189. § (1) bekezdés.

¹⁸ Be. 190. § (2) bekezdés.

¹⁹ Be. 190. § (1) bekezdés 2. mondat.

²⁰ Kúria Bpkf.II.245/2019/2.

az ítélet jogerőre emelkedése között már fennállt, ami megalapozta a perújítás elrendelését. A védő a fellebbezéséhez becsatolta az általa felkért további igazságügyi orvos szakértőnek a terhelt börtöntűró képességét közepes fokban korlátozó betegségét megállapító véleményét. Ezen vélemény beszerzése további szabályba is ütközött, mivel ugyanazon szakkérdésre vonatkozóan a terhelt és a védő egy magánszakértői vélemény elkészítésére adhat megbízást.²¹ A Kúria azonban megjegyezte, hogy ezen vélemény is védői észrevételt képez, és ugyancsak megerősítette a korábbi igazságügyi orvos szakértő véleményében foglaltakat, és elrendelte az ügyben a perújítást.²²

Ismert vagy homályban maradó tény esetén kizárt a perújítás elrendelése

A Be. rendelkezéseinek a perújítási eljárásban a védelem által készített és a perújítási indítványhoz csatolt 'magánszakértői vélemények' nyilvánvalóan nem felelnek meg, ezért okirati bizonyítékként sem használhatók fel. A védő által a perújítási indítványhoz csatolt magánszakértői vélemény tehát észrevételnek minősül, ebből kifolyólag nem a Be.-ben felsoroltaknak megfelelő bizonyítási eszköz és így a tartalma sem alkalmas a perújítás alapjául szolgáló bizonyíték megállapítására.²³ Ez azonban nem jelenti, hogy ez az észrevétel tartalmi szempontból közömbös lenne, mert adott esetben az ilyen perújítási indítvány alapot adhat a perújítási nyomozás elrendelésére.²⁴ Abban az esetben azonban, ha az indítvány nem jelöli meg a perújítás eredményeként megállapítani kívánt tény, nincs helye perújítási nyomozás elrendelésének sem. A perújítási cél valószínűsítése pedig az indítványozó kizárólagos terhe, amely perújítási nyomozással sem pótolható.

Más ügyben arra mutatott rá a Kúria, hogy a néhai sértett toxikológiai vizsgálata során készített kromatogramok értelmezése különleges szakértelmet igényel. E különleges szakértelm igénybevételének hiányában azokból bármely következtetést levonni pusztán laikus okoskodás, ami a perújítási cél valószínűsítésére alkalmatlan.²⁵ Mindez azt jelenti, hogy ha a perújítás céljaként meghatározott tény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelm szükséges, akkor a Be. hatályos szabályai mentén a terhelt, illetve a védő e tényt magánszakértői véleménnyel nem tudja igazolni. A perújítás elrendeléséhez azonban bizonyítás helyett e tény valószínűsítése is elegendő.²⁶ A valószínűsítéshez pedig az egyik oldalról a különleges szakértelm szükséges, a másik oldalról viszont az igazságügyi szakértő által kiállított, de nem perrendszerűen beszerzett, ezért csupán terhelti észrevételként elfogadható vélemény (vagy akár igazságügyi szakértőnek nem minősülő, de különleges szakértelemmel bíró személy által kiállított, az egyedi ügyre vonatkozó információkat hordozó okirat) is elegendő lehet legalább ahhoz, hogy a bíróság perújítási nyomo-

zást rendeljen el a perrendszerű szakértői vélemény beszerzése érdekében, amely alapján lehetővé válik a perújítás megengedhetősége kérdésében történő döntés. Megjegyezte a Kúria azt is, hogy a perújítási cél valószínűsítését az adott ügyben nem csupán a különleges szakértelem hiánya zárta ki, de az a körülmény is, hogy az indítvány igen részletes érvrendszeréből éppen a perújítás célja, azaz a perújítás eredményeként a tényállásban megállapítani kívánt új vagy eltérő tény nem lehetett kiolvasni. Ha pedig a perújítási eljárás eredményeként megállapítani kívánt tény homályban marad, különösebb magyarázatot nem igénylő módon e homályban maradó tény perdöntő jellege sem ítélfelvető meg.²⁷

Az officialitás hiánya a perújítási eljárásban

A perújítási nyomozás elrendelése korántsem garancia arra, hogy a perújítás megengedhetősége kérdésében az indítvány szerint dönt majd a bíróság. Előfordulhat, hogy a perújítási nyomozás eredményeképpen nem válik ismertté olyan tartalmú új bizonyíték, ami a szándékolt joghatás kiváltására alkalmas lenne. A perújítási indítvány ilyenkor a vázolt feltételrendszer második követelményének nem felel meg, az abban hivatkozott bizonyíték ugyanis nem eredményezheti új – a jogerős ítéletben nem szereplő vagy attól eltérő – tény megállapítását. Erre példaként hozható fel, hogy a terhelt beszámítási képességének korlátozottsága, ami, mint új tény a perújítást megalapozhatja. A beszámíthatóság lényegében azon testi, pszichikai állapot, melytől a cselekvő ember képes felismerni cselekménye társadalmi, erkölcsi megítélését és ennek megfelelően tud is cselekedni.²⁸ Beszámítási képességgel rendelkező személy képes arra, hogy a felismeréshez viszonyítva akarata-nak megfelelő magatartást tanúsítson. Azonban az elkövető büntethetőségének megállapításához feltétel, hogy az elkövető legalább korlátozott beszámítási képességgel rendelkezzen az elkövetési magatartás tanúsításakor.²⁹ Ebből is jól látszik, hogy eredményes lehet a perújítás, ha utóbb derül ki a beszámítási képesség hiánya vagy korlátozottsága. Ha a perújítási nyomozás során a terhelt ismeretlen helyre távozik, és elmarad a személyes vizsgálata, az viszont nem eredményezheti a perújítás vélelmezett sikerét. A terhelt beszámítási képességére vonatkozó szakvélemény vitathatatlan hiányossága ilyenkor az, ha a terhelt személyes vizsgálata elmaradt. Ha a terhelt ismeretlen helyen tartózkodik, akkor mindez kizárólag a terhelt magatartására vezethető vissza, ha a nyomozó hatóság a terhelt tartózkodási helyére nézve az adatgyűjtést lefolytatta, azonban az nem vezetett eredményre.³⁰ Téves elméleti alap lenne ilyenkor a tényállás-tisztázási kötelezettség elmulasztását felróni a bíróságnak. A tényállás tisztázására – az addig ismert bizonyí-

²⁷ Kúria Bpkf.II.1.497/2021/2.

²⁸ KENESE Attila: A 12–14. életév közötti bűnelkövetőkkel kapcsolatos új rendelkezések gyakorlati alkalmazásának kérdései – a belátási képesség. letöltés: 2023.02.23. www.mabie.hu/files/mabie.hu/files/A%20belatasi%20kepesség.odt, letöltve: 2023.02.03.

²⁹ BLASKÓ Béla: *Magyar büntetőjog – Általános rész*. Rejtjel kiadó, Budapest, 2010. 176. o.

³⁰ Kúria Bpkf.II.823/2020/3.

²¹ Be. 190. § (4) bekezdés.

²² Kúria Bpkf.II.245/2019/2.

²³ BH 2020.99.

²⁴ Be. 641. § (2) bekezdés, Kúria Bpkf.II.622/2021/5.

²⁵ Be. 188. § (1) bekezdés.

²⁶ BH 2021.71.

tékok alapján – az alapeljárásban kerül sor.³¹ A perújítási indítvány alapjául szolgáló új bizonyítékot az indítványozónak kell rendelkezésre bocsátania vagy legalább megjelölnie.³² További bizonyításra – azaz a perújítás elrendelésére – csak akkor kerülhet sor, ha a perújítás indítványozója ajánl fel olyan bizonyítékot, ami a perújítás megengedhetőségének feltételeit kimeríti. E körben a bíróságot hivatalbóli eljárási kötelezettség nem köti.³³

Ebben az összefüggésben talán Bárd Károly meghatározása a legtalálhatóbb, aki szerint a legalitás a büntetőigény érvényesítésének kötelezettségét, az officialitást pedig az állam által erre feljogosított szerveinek a jogosultságát fogalmazza meg. Jogosultságot arra, hogy a büntetőigényt mások akarata ellenére is, beleegyezése nélkül érvényesítse a hatóság.³⁴ Az ügyben felbukkanó hivatalbóli tényállás-felderítési kötelezettség elvárása a korábbi eljárási törvényekhez kapcsolódó „inkvizitor bírósági” szerepfelfogás elvárásának továbbélését mutatja.³⁵ A perújítási eljárásokban kategorikusan kizárt tényállástisztázási kötelezettség az, ami megfelel az Alaptörvénynek, és az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéletének szellemiségének, hiszen ez az az eljárás, ahol a perbeli funkciók szétválasztása legkövetkezetesebben végigvihető.³⁶

Amennyiben az indítványozó megjelöli a feltételeknek megfelelő új bizonyítékot, de azt nem bocsátja – akár objektív okból – rendelkezésre, akkor kerülhet sor perújítási nyomozás elrendelésére, és a bíróság annak eredményéhez képest rendelkezhet a perújítás megengedhetőségéről. Ha a perújítási nyomozás nem vezet a perújítás elrendelését megalapozó bizonyíték beszerzéséhez, akkor az szükségszerűen a perújítás megengedhetőségének elutasításához vezet. Amennyiben pedig ilyen bizonyíték nem áll rendelkezésre, a perújítás elrendelésére nem kerülhet sor, függetlenül attól, hogy a perújítási nyomozás során beszerzett bizonyíték egyébként formai és tartalmi szempontból helytálló-e. Kizárólag az vizsgálható, hogy a bíróság a bizonyítási eszköz felkutatása érdekében megfelelően járt-e el, tehetett-e volna olyan további intézkedést, ami a perújítás megengedhetőségét eredményező bizonyítási eszköz felkutatásához vezethetett volna.³⁷

Orvosi szakkérdés a cselekménnyel kapcsolatban

Abban évtizedek óta következetes a bírói gyakorlat, hogy az életveszélyt okozó testi sértés miatt az elítélt terhére helyezhető a perújítás elrendelésének, ha utóbb a sértett – az őt ért bánthatalmazással okozati összefüggésben – meghalt, feltéve, hogy ez utóbb ismertté vált tény valószínűvé teszi a terhelttel szem-

ben lényegesen súlyosabb büntetés kiszabását.³⁸ Ugyancsak helye lehet a perújítás elrendelésének, ha a sérülésről utólag bebizonyosodik, hogy maradandó fogyatékossgal gyógyult, ami súlyosabb minősítést és büntetést jelenthet. A sérülés gyógytartamának megítélése már orvos szakértői kérdés.³⁹ Perújítás szempontjából azonban az elkövetett cselekménytől függetlenül jelentősége lehet a terhelt betegségeinek, amelyeket nagyban befolyásolhatják a büntetésselviselési képességét.

Betegségekre hivatkozás a perújítási indítványban

Az alapügyben is figyelembe vett betegségek

Ha a perújítási indítványban hivatkozott orvos szakértői vélemény a terhelt korábban is fennálló betegségeinek aktuális mibenlétét részletezi, de azon túlmenően nem tartalmaz olyan adatot, amelyet a jogerős határozat meghozatala előtt figyelmen kívül hagyott volna a bíróság, akkor a perújítási indítvány elutasításának van helye. Ez a perjogi helyzet akkor, ha az eljárási bíróságok a büntetés kiszabása során figyelembe vették enyhítő körülményként a terhelt egészségi állapotát, azaz betegségei már az alapügyben is ismert és értékeltek körülmények voltak. A perújítás alapja pedig nem lehet az, hogy az eljárási bíróságok mindennek milyen fokú enyhítő nyomatékokat tulajdonítottak. Ehhez képest, ha a perújítási eljárásban benyújtott orvos szakértői véleményben nem kerül megállapításra olyan többlet, ami további nyomatékokat adna a jogerős ítéletben már enyhítő körülményként értékelte megromlott egészségi állapothoz képest, és ami önmagában, minden más körülményre való tekintet nélkül a büntetés enyhítését tenne szükségessé, akkor a perújítás feltételei nem teljesülnek.⁴⁰

A büntetés végrehajtása során bekövetkezett egészségromlás

A terheltnek a büntetés végrehajtása során bekövetkezett egészségi állapot-romlása, már ismert betegségeinek súlyosbodása a perújítás engedélyezhetősége kapcsán közömbös. A perújítási indítványban hivatkozottak közül e tekintetben csak a terhelt rosszindulatú megbetegedése képezhetné vizsgálat tárgyát; azonban csak akkor, ha a bizonyíték arra is vonatkozik, hogy e megbetegedés is a terheltnél már a jogerős ügydöntő határozat meghozatala előtt kialakult.

A Kúria utalt arra, hogy az a jogerős ügydöntő határozat meghozatala és az összefoglaló szakértői vélemény kelte közötti közel hatéves időmúlásra tekintettel a csatolt okirat alapján még csak nem is valószínűsíthető.⁴¹

Téves a védői hivatkozás abban a tekintetben, miszerint a csatolt okirat alapján a bíróság feladata lett volna perújítási nyomozás elrendelése annak feltárása érdekében, hogy a ter-

³¹ Kúria Bpkf.II.823/2020/3.

³² BH 2019.211.I.

³³ Bpkf.II.823/2020/3.

³⁴ BARD Károly: *A büntetőbatalom megosztásának buktatói*, Közgazdaság és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1987. 66–67. oldal

³⁵ KADLÓT Erzsébet: *A vád igazsága*. In: *A büntető ítélet igazságtartalma* (szerk. Erdei Árpád), Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest 2010. 23–44. o.

³⁶ ELEK Balázs: *Bizonyítási teher az eljárási funkciók megosztásának tükrében*. *Jogtudományi Közöny*, 2016. 1. szám, 31–41. o.

³⁷ Be. 641. § (2) bekezdés b) pont.

³⁸ BH 1984.443. (Legf. Bír. Bpf.1.700/1984. szám) (BJD 10070.)

³⁹ ELEK Balázs: *A jogerős a büntetőeljárásban*, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntető Eljárási Tanszék, Debrecen, 2012, 255–270. o.

⁴⁰ Kúria Bpkf.III.311/2022/2.

⁴¹ Kúria Bpkf.II.1.251/2019/2.

helt rosszindulatú daganatos megbetegedése az alapeljárás során fennállt-e. A terhelt egészségi állapota csak ebben az esetben értékelhető enyhítő körülményként. Ez tehát a perújításnak a Be. 637. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja szerinti feltétele. A jelen ügyben hivatkozott bizonyítási eszköz azonban utóbbi tekintetben semmiféle valószínűsítő adatot nem hordoz magában, csupán annak elvi (feltételezett), távoli lehetőségét veti fel.

Következésképpen a perújítási indítványhoz csatolt orvosi iratra hivatkozás valójában új bizonyítékot sem képez, hanem a perújítással célzott új tényre vonatkozóan bejelentett bizonyítási eszköz, aminek bár perújítást célzó, ám csupán feltételezett tartalmat tulajdonít az indítvány (illetve a fellebbezés), sőt annak meglétét sem valószínűsíti.

Mindezek tükrében már csupán a teljesség érdekében utal arra a Kúria, hogy a Szegedi Ítéletábla helyesen mutatott rá arra is, hogy a perújításra e feltételezett tartalom valóban elfogadása esetén sem kerülhetne sor; ebben az esetben ugyanis a perújítás vázolt feltételrendszere harmadik fokának nem felel meg az indítvány. A célzott, a jogerős ítéletben nem szereplő ténymegállapítás – a terhelt rosszindulatú daganatos megbetegedése – ugyanis még megállapítása esetén is alkalmatlan lenne a terhelttel szemben lényegesen enyhébb büntetés kiszabása szükségességének alátámasztására.

Az 56. BK vélemény szerint az elkövető betegsége, jelentős mérvű rokkantsága vagy egyéb olyan körülmény, amely a büntetés elviselését megnehezíti, enyhítő hatású, és akkor is értékelendő, ha a bűncselekmény elkövetése után (azonban értelemszerűen: a jogerős ítélet meghozatala előtt) állott elő.

A perújítás feltétele ugyanakkor nem pusztán a további enyhítő körülmény (esetleges) felmerülése, hanem az is, hogy ez az enyhítő körülményként értékelendő tény önmagában alkalmas legyen a jogerős ítéletben kiszabott büntetés jelentős mértékű megváltoztatására.

Jelen esetben az alapügyben eljáró másodfokú bíróság az addig ismert ténybeli alapokon enyhítő körülményként már figyelembe vette a terhelt igazolt betegségét. Ehhez képest az újabb szakvéleményben szereplő további megbetegedés nem jelent olyan mérvű további többletet, ami olyan nyomatékot adna hozzá a jogerős ítéletben e körben már enyhítő körülményként értékeltekhez, hogy az önmagában, minden más körülményre való tekintet nélkül a büntetés – ráadásul jelentős mértékű – enyhítését tenné szükségessé. Ennek hiányában azonban a perújítás feltételei e tekintetben sem teljesülnek.⁴²

Az alapügy tényállásában nem szereplő betegség mint perújítási ok

A perújítás megengedhetőségét vizsgálva a bíróság a terhelt betegségét illetően megállapította, hogy az elsőfokú ítélet ugyan a személyi körülmények között nem tett róla említést, de a terhelt védekezése kapcsán foglalkozott az egészségügyi állapotával, a hivatkozott betegséggel. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a terhelt igazolt betegsége kapcsán az elsőfokú bíróság kellő indokát adta, hogy az miért nem képezte a bűncselekmény elkövetésének akadályát. A büntetés kiszabása körében pedig a védőnek a terhelt betegségére hivatkozással

(is) enyhítésért előterjesztett fellebbezésével szemben az ügyészi perorvoslatot találta alaposnak és súlyosította a terhelt szabadságvesztés-büntetését, értékelve valójában mindazt, amit az indítvány hiányolt. Mindez a perújítási indítvány elutasításához vezetett függetlenül attól a tényről, hogy az alapügy bírósága a személyi körülmények között nem tüntette fel.⁴³

A jogerős ügydöntő határozat után kialakult betegség esetén a perújítás elutasítása

A Btk. 80. § (1) bekezdése értelmében a büntetést az e törvényben meghatározott keretek között, céljának szem előtt tartásával úgy kell kiszabni, hogy az igazodjon a bűncselekmény tárgyi súlyához, a bűnösség fokához, az elkövető társadalomra veszélyességéhez, valamint az egyéb enyhítő és súlyosító körülményekhez. Az enyhítő körülmény a büntetés kiszabásakor veendő (vehető) figyelembe. A Be. 563. §-a, 564. § (1) bekezdése, (2) bekezdés b) pontja, (4) bekezdés a) pontja alapján megállapítható, hogy a bíróság a büntetés kiszabásánál figyelembe vett enyhítő körülményről a jogerős ítélet indoklásában ad számot.⁴⁴ Mindezekből következik, hogy értelemszerűen csak a jogerős ügydöntő határozat meghozatalakor már létező, a büntetés kiszabást befolyásoló tények minősülnek bizonyítandó ténynek [Be. 163. § (1) bekezdés], mert ezek bírnak jelentőséggel a büntetés kiszabását szabályozó büntető jogszabályi rendelkezések alkalmazásában, mivel a bíróság a büntetést az ítéletében szabja ki.⁴⁵ Ezért olyan tény, amely a jogerős ügydöntő határozat meghozatala után keletkezett, nem okozhatja az ítélet ténybeli hiányosságát, nem bizonyítandó tény, és ezért perújítás tárgyát nem képezheti. Ebből következik, hogy a terhelt személyi körülményeit érintő olyan új bizonyíték, amely az alapügyben hozott jogerős ügydöntő határozatot követően bekövetkezett tényre vonatkozik, perújítási okot nem képez.⁴⁶

A perújítás megengedhetőségének kapcsán az egészséghez való alapjog érvényesülése azon keresztül valósul meg, hogy a bíróság a büntetés kiszabása során értékeli az elkövető fennálló betegségeit és annak következményeit, attól függetlenül, hogy azok a bűncselekmény elkövetését megelőzően, vagy azt követően (de értelemszerűen a jogerős ítélet meghozatala előtt) keletkeztek.⁴⁷ A büntetés kiszabása a jogerős ügydöntő határozatban történik meg, ezért az azt követően bekövetkezett olyan tények, amelyek jogerő előtt a büntetés kiszabása körében értékelendők, már kizárólag a büntetés végrehajtása során vehetők figyelembe (büntetés megkezdésére adott halasztás, félbeszakítás), illetve az esetleges fennálló büntetés végrehajtása tárgyában benyújtott kegyelmi kérelem elbírálására lehetnek hatással.⁴⁸ Ezért olyan tény, amely a jogerős ügydöntő határozat meghozatala után keletkezett, nem okozhatja az ítélet ténybeli hiányosságát, nem bizonyítandó tény, és ezért perújítás tárgyát nem képezheti.

⁴³ Kúria Bpkf.II.622/2021/5.

⁴⁴ BELEGI József: Büntetőeljárás jog – Kommentár a gyakorlat számára – Harmadik kiadás, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2022.

⁴⁵ TREMMEL Flórián: *Magyar büntetőeljárás*. Dialóg Campus, Budapest–Pécs, 2001, 523. o.

⁴⁶ BH 2009.353.

⁴⁷ Alaptörvény XX. fejezet.

⁴⁸ Kúria Bpkf.I.264/2021/2.

⁴² Kúria Bpkf.II.1.251/2019/2.

Más ügyben a büntetés végrehajtásának az elhalasztására irányuló kérelemhez becsatolt igazságügyi pszichiátriai szakértői vélemény a jogerős ügydöntő határozat meghozatalát követően elszenvedett trauma okán véleményezte a terhelt súlyosan depresszív állapotát. Ekként nem tekintette a bíróság perújításra okot adó új bizonyítéknak.⁴⁹

Perújítás elrendelése a jogerő előtt már kialakult, de korábban nem ismert betegségekre tekintettel

A védő által előterjesztett perújítási indítvány lényege az volt, hogy az igazságügyi orvos szakértő szakvéleménye alapján a terhelt különböző okú betegsége fennállt az elkövetés és a jogerős elbírálás közötti időszakban is, ami legalább közepes fokban korlátozza abban, hogy a szabadságvesztés-büntetést elviselje. Ezáltal lényegesen enyhébb büntetést kell kiszabni.

Az alapügyben indítvány vagy hivatkozás hiányában nem került sor a terhelt egészségi állapotának vizsgálatára. A terhelt betegségére hivatkozás utóbbi keletű. Az ítélet tábla az elutasító végzésében megállapította, hogy az ítélet jogerőre emelkedését megelőző betegségére vonatkozó orvos szakértő véleménye – figyelemmel a BH 2018.9. számú döntésre – új, és pedig okirati bizonyíték. A szakvélemény csupán a lakosság jelentős részét érintő betegséget igazol, ellenben a „csatolt okirat által igazolt egészségi állapot börtönelviselő képességet nagymértékben csökkentő betegséget, jelentős mérvű rokkantságot és általában a terhelt egészségi állapotának olyan romlását ugyanakkor nem igazol, mely alapján valószínűsíthető kellene a terhelttel szemben lényegesen enyhébb büntetés kiszabását.”⁵⁰

Az ítélet tábla utalt arra is, hogy „az alapeljárás során a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által kiszabott középértékhez igazodó büntetést már jelentős mértékben enyhítette”. A Kúria az elutasító végzés felülbírálatára során előrebocsátotta, hogy a – BH 2018.9. számú döntésként közreadott – Bpkf. II.1358/2017/2. számú végzésében kifejtettek vették irányadónak, és egyúttal elvégezte annak a törvényi aktualizálását is.⁵¹ A perjogilag védői észrevételként megjelenő magánszakértői vélemény alapján nem lehetett kétségessé tenni, hogy a terhelt többokú és -természetű betegségben szenved, s ezen alapulóan börtöntűrő képességének közepes fokú korlátozottsága a bűncselekmény elkövetése és az ítélet jogerőre emelkedése között már fennállt. A fennmaradó kérdés, hogy a terhelt betegsége valószínűsíti-e az alapügyben kiszabottnál lényegesen enyhébb büntetés kiszabását. E kérdésre az első fokon eljáró bíróság nemleges választ adott. A Kúria által adott szempontrendszer szerint a kiindulópont az, hogy az alapügyben a terhelt egészségi állapotának vizsgálatára nem került sor. Az irreleváns, hogy milyen okból. Lényeges viszont, ha a jogerős ítélet a büntetés kiszabása körében nem vette enyhítő körülménynek a terhelt rossz egészségi állapotát.

Az 56. BK vélemény szerint „Az elkövető betegsége, jelentős mérvű rokkantsága vagy egyéb olyan körülmény, amely a büntetés elviselését megnehezíti, enyhítő hatású, és akkor is

értékelendő, ha a bűncselekmény elkövetése után állott elő”. A betegség nem azonos a rokkantsággal, illetőleg további egyéb körülmény (pl. klauszrofóbia) is nehezítheti a büntetés elviselését.

A Kúria végzése felsorakoztatta az ítélkezési gyakorlatból még azon döntéseket, amelyekből kitűnik, hogy az egészségi állapot értékelése valós enyhítő körülményt eredményezhet kialakult betegségek esetén:⁵² „A Legfelsőbb Bíróság nagy nyomatékkal értékelte a vádlott rokkantságát megalapozó igazolt szívbetegségét, amely a szabadságvesztés elviselését nyilvánvalóan megnehezíti.”⁵³ „A [...] Legfelsőbb Bíróság [...] a vádlott javára további enyhítő körülményként kell értékelni [...] börtöntűrő képességének nehezítettségét.”⁵⁴ A büntetés-elviselési képességet nagymértékben csökkentő betegségekre vonatkozó új orvosi igazolás perújítás alapja lehet.⁵⁵ „Az elítelt a fellebbezésében olyan új bizonyítékot jelölt meg, amely valószínűsíti, hogy a terhelt lényegesen enyhébb büntetés mértékének a meghatározására. Az új bizonyíték valószínűvé teszi, hogy az elítelt egészségi állapota miatt a vele szemben kiszabott tartamú szabadságvesztés elviselése a bűnösségi körülményekkel arányban nem álló hátrányt jelent számára, így a büntetés mértékének lényegesen enyhítését alapohatja meg.”⁵⁶

További ismertetés nélkül sem lehet kétség afelől, hogy a büntetés-elviselési képesség (börtöntűrő képesség) közepes fokú korlátozottságát előidéző betegség lényegesen mértékben ki kell hogy hasson a büntetés kiszabására, különös tekintettel arra, hogy a jogerős ítélet nem vette számba enyhítő körülményként a terhelt rossz egészségi állapotát. Ekként pedig kellően indokolt a perújítás elrendelése, mert a védő perújítási indítványa valószínűsítette, hogy a terhelttel szemben végső soron lényegesen enyhébb büntetést kell kiszabni. Az új bizonyíték tényleges bizonyító ereje majdan a perújítás folyamatában válik vizsgálandó kérdéssé. Amikor a valószínűsítés megtörténik, a perújítás megengedhetősége tárgyában döntő bíróságnak tartózkodnia kell attól, hogy átvegye a perbíróság bizonyítékértékelő jogkörét.⁵⁷

Betegségekre alapított perújítás elrendelése

Más esetben is előfordult, hogy a Kúria rendelte el a perújítást. A megengedhetőség körében első fokon eljáró ítélet tábla elutasította a perújítási indítványt. Döntésének lényege szerint a terhelt védője ugyan új bizonyítékot jelölt meg azzal, hogy a perújítási indítványhoz orvos szakértői magánvéleményt csatolt, miután a terhelt egészségi állapotára az alapeljárás során bizonyítás nem folyt. Azonban az is megállapítható volt, hogy a hivatkozott betegségei később, a jogerős elítélését követően alakultak ki, melyek így irrelevánsak a perújítás megengedhetősége szempontjából. A védői fellebbezés indokolása szerint a betegség diagnosztizálásának ideje nem azonos annak kiala-

⁴⁹ Kúria Bkf.II.1316/2011/2.

⁵⁰ Kúria Bpkf.II.245/2019/2.

⁵¹ Kúria Bpkf.II.245/2019/2.

⁵² Kúria Bpkf.II.245/2019/2.

⁵³ BH 1998.407.

⁵⁴ BH 1985.134.

⁵⁵ BH 1976.396.

⁵⁶ BH 1976.396.

⁵⁷ Kúria Bpkf.II.245/2019/2.

kulási idejével. Így a terhelt vonatkozásában megállapított szívmegegyesülés, kéthegyű szívbillentyű-elégtelenség, coronaria, a gerinc degeneratív betegségei a köztudomás szerint sem egyik napról a másikra, hanem évtizedek alatt kialakuló, vagy akár veleszületett súlyos betegségek.

A Kúria megállapította, hogy a terhelt védője fellebbezésében további olyan orvosi okiratokat csatolt, amelyekből az tűnik ki, hogy a terhelt betegségei az elítélés előtt is fennálltak. A terhelt védője tehát a fellebbezéséhez csatolt további orvosi okiratok formájában olyan új bizonyítékokat jelölt meg a korábban csatolt orvos szakértői magánvéleményhez kötődően, amely valósága esetében lényeges kihatással lehet a kiszabott büntetés mértékének a meghatározására. Az új bizonyíték valószínűvé teszi, hogy a terhelt egészségi állapota miatt a vele szemben kiszabott tartamú szabadságvesztés elviselése a bűnösségi körülményekkel arányban nem álló hátrányt jelent számára, így a büntetés mértékének lényeges enyhítését alapozhatja meg.⁵⁸ A Kúria annak előrebocsátása mellett, hogy a terhelt egészségi állapotának feltérképezése, a hivatkozott betegségek fennálltának megállapítása, kialakulásuk időpontjának megállapítása, börtöntűrő képessége korlátozottságának megállapítása a perújítási indítványhoz csatolt okirati bizonyítékok szakmai megítélése igazságügyi szakértői kompetenciába tartozik, megnyugtató döntés a Kúria megítélése szerint perújítási nyomozás elrendelése nélkül e kérdésben nem hozható.⁵⁹ Az új bizonyíték tényleges bizonyító ereje majdan a perújítás folyamatában válik vizsgálандó kérdéssé. Kiemelendő, hogy ezen döntésből is az következik, hogy mindig a konkrét ügy adott terheltjének konkrét betegségei esetében lehet állást foglalni abban a kérdésben, hogy egyáltalán van-e szükség perújítási nyomozás elrendelésére a megengedhetőség körében hozandó megalapozott döntéshez.

A beszámítási képességet érintő kóros elmeállapot

A Btk. nem általánosságban, hanem kifejezetten a konkrét (alapügyben felrótt) bűncselekmény viszonyában rendelkezik a kóros elmeállapot beszámítási képességet érintő (korlátozó vagy kizáró) hatásáról.⁶⁰ Erre tekintettel csak a tüneteknek a konkrét cselekménnyel összefüggő – a vádbeli vagy ítéleti tényállással összevetett – vizsgálata alapján tisztázható a felismerési képesség kérdése.⁶¹ Így a perújítás megengedhetősége szempontjából nem jelent új bizonyítékot – csupán a perújítással célzott új tényre bejelentett bizonyítási eszköz – a perújítási indítványhoz (illetve annak elutasítása ellenében bejelentett fellebbezéshez) csatolt olyan orvosi irat (szakvélemény), amely a terheltnek felrótt bűncselekmény és a terhelt elmeállapota közötti összefüggésre vonatkozó megállapítást nem tartalmaz. Az ilyen bizonyítási eszköznek ugyanis csupán a perújítást célzó indítvány tulajdonít (általa) feltételezett tar-

talmat, valójában azonban bizonyítékot nem tartalmaz, annak meglétét nem is valószínűsíti.⁶²

Ha a védői észrevétel nem tartalmaz arra vonatkozó adatot, hogy a terhelt elmeállapota a terhére rótt adócsalás és magánokirat-hamisítás tekintetében eredményezte-e beszámítási képességének korlátozását, az nem elégséges a perújítás elrendeléséhez. A Kúria előtt befejezett ügyben még csak nem is utalt az indítvány arra, hogy a terhelt beszámítási képességét (bármilyen) bűncselekmény elkövetésével összefüggésben vizsgálta volna; pusztán orvosi diagnózist foglalt magában. Ekként a perújítási indítványt perújítási nyomozás elrendelése nélkül is el lehetett volna utasítani.⁶³

A korábban már hivatkozott betegség más forrásból forrásból történő alátámasztása

A Kúria által kialakított gyakorlat szerint a megengedhetőség körében az eredményes perújításhoz nem a bizonyítási eszköznek, hanem a bizonyítéknak kell újnak lenni. Ugyanaz a bizonyíték más forrásból, más bizonyítási eszköz révén nem új bizonyíték. Mindez a konkrét esetben azt jelentette, hogy bizonyítási eszköz az alapügy másodfokú eljárásában, valamint a perújítási indítványhoz csatolt irat, bizonyítékot pedig azok tartalma képezhet. A perújítás alapügyének másodfokú eljárásában megtartott nyilvános ülésén csatolt, ideg-elmegyógyász által kiállított ambuláns lap szerint a terheltnél a diagnózis bipoláris affektív zavar volt, mániás epizód pszichotikus tünetekkel.⁶⁴ Az ügyben a védő terjesztett elő perújítási indítványt, melyhez csatolt ugyanazon ideg-elmegyógyásztól egy levelet, mely szerint szakrendelésen a terhelt manias psychosis tünetekkel jelentkezett, aminek 2003–2004. évben is ki lehetett téve, majd a perújítási indítványát elutasító döntéssel szemben bejelentett fellebbezéshez a védő csatolt egy 2011. március 17-i keltezésű, ugyanazon ideg-elmegyógyász által kiállított ambuláns lapot, mely szerint a terheltnél megállapított diagnózis bipoláris affektív zavar, mániás epizód pszichotikus tünetekkel. Az ambuláns lap rögzítette, hogy ez a diagnózis az elmeműködés kóros állapotát képes eredményezni. A terhelt 2003-ban és 2004-ben már mániás zavarban lehetett, megbetegedése 2003, 2004 óta korlátozhatta abban, hogy cselekménye következményeit felismerje. A bíróság következtetése szerint az alapügy másodfokú eljárásában a perújítási indítványhoz, valamint a fellebbezéshez csatolt – egyébként ugyanazon ideg-elmegyógyásztól származó – orvosi iratok megállapítása, diagnózisa ugyanaz volt. Az alapügyben eljáró másodfokú bíróság pedig a 2010. november 16-i nyilvános ülésen meghozott végzésével a védő ez irányú bizonyítási indítványát elutasította, aminek indokát az ügydöntő határozatban megadta. Ekként az orvosi iratok ezen tartalma új bizonyítéknak nem tekinthető. A perújítási indítvány valójában ugyanazon bizonyító tény (ugyanazon bizonyíték) alapján ugyanazon bi-

⁵⁸ BH 1976.396.

⁵⁹ Kúria Bpkf.II.1817/2017/5.

⁶⁰ FÖLDVÁRI József: *Magyar büntetőjog. Általános rész.* Osiris Kiadó, Budapest, 2003.

⁶¹ BH 2018.74.II.

⁶² BH 2018.74.I.

⁶³ Kúria Bpkf.II.823/2020/3.

⁶⁴ ELEK Balázs: *A jogerő a büntetőeljárásban*, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntető Eljárásjogi Tanszék, Debrecen, 2012, 255–270. o.

zonyítandó tény (a terhelt elmeállapota) peresítését, illetve újraperesítését célozta. Az alapügyben eljáró másodfokú bíróság erről döntött, amikor akként foglalt állást, hogy a terhelt eljárás alatti állapota, valamint a becsatolt orvosi irat alapján nem valószínűsíthető, hogy eldöntendő kérdés a terhelt kóros elmeállapota; s így annak vizsgálata sem szükséges. A másodfokú bíróság az alapügyben ezáltal kétségtelenül értékelte azt a bizonyítékot, amit a perújítási indítvány felhozott. Következésképpen a perújítási indítványhoz, illetve fellebbezéshez csatolt orvosi iratra hivatkozás eleve nem új bizonyíték, mivel ténybeli tartalmát az alapügyben a bíróság értékelte, azon túlmenően pedig valójában bizonyítékot sem képez, csupán bizonyítási eszközt, aminek ugyan perújítást célzó, ám csupán feltételezett tartalmat tulajdonít az indítvány (illetve a fellebbezés).⁶⁵

Elfogadott tényre történő ismételt hivatkozás

Az igazságügyi szakértői vélemény bizonyítási eszköz, míg a bizonyíték a szakvéleményben megismerhető tény, amiből következtetés vonható a bizonyítandó – adott ügyben büntető anyagi vagy eljárásjogi szabály alkalmazása szempontjából jelentős – tényre. A perújítás esetében nem a bizonyítási eszköznek, hanem a bizonyítéknak kell újnak lennie, ehhez képest ugyanaz (egyébként elfogadott) a bizonyíték, de más forrásból, más bizonyítási eszköz révén: nem új bizonyíték.⁶⁶ A terhelt betegségét illetően megállapította, hogy az elsőfokú ítélet ugyan a személyi körülmények között nem tett róla említést, de a terhelt védekezése kapcsán foglalkozott az egészségügyi állapotával, a hivatkozott colitis ulcerosa betegséggel. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a terhelt igazolt betegsége kapcsán az elsőfokú bíróság kellő indokát adta, hogy az miért nem képezte a büncselekmény elkövetésének akadályát. A büntetés kiszabása körében pedig a védőnek a terhelt betegségére hivatkozással (is) enyhítésért előterjesztett fellebbezésével szemben az ügyészi perorvoslatot találta alaposnak és súlyosította a terhelt szabadságvesztés-büntetését, értékelve valójában mindazt, amit az indítvány hiányolt. Ennek megfelelően

tehát a másodfokú ítélet az enyhítésre irányuló fellebbezés alapján utalt a terhelt betegségére, ennek azonban az időmúlás, a vagyoni hátrány összege és a terhelt irányító szerepe mellett nem tulajdonított a büntetést befolyásoló hatást.

A terhelt betegségével kapcsolatban pedig az alapeljárásban rendelkezése álltak az egészségügyi iratok, a nyomozás során beszerzett szakértői vélemény, ezt a törvényszék megjelölte ítéletében. A terhelt hivatkozott betegsége azonos, így perújítási nyomozás elrendelésének sincs alapos indoka. A védő olyan új tényt vagy körülményt, amely a perújítás elrendelését megalapozná, nem hozott fel. Az indítvány nem új bizonyítékra hivatkozott, hanem a bűnösségi tényezők értékelését sérelmezte, ez azonban perújítás alapja nem lehet. Helyesen állapította meg az ítéletábla, hogy a perújítási indítvány tehát lényegében nem új bizonyítékra hivatkozott, hanem a bűnösségi körülmények alapügyben eljáró bíróságok általi értékelését sérelmezte, kifejezetten azt, hogy az indítványban megjelölt bizonyítékokkal igazolt tényeknek (a terhelt három kiskorú gyereke, betegsége) nem tulajdonítottak enyhítő hatást. Ez azonban rendkívüli jogorvoslattal nem kényszeríthető ki, a bünteteskiszabási körülmények téves értékelésére perújítási indítvány nem alapozható.⁶⁷

Záró gondolatok

Láthattuk, hogy ténybeli alapon nem reménytelen a perújítás elrendelése akkor, ha a terhelt olyan betegségeire hivatkozik, amelyek az alapeljárásban nem merültek fel, és lényegesen befolyásolhatják büntetés elviselésének képességét. Bár perújítási eljárásban a védő és a terhelt nem tud formálisan eleget tenni a Be. szigorú szabályozásának a magánszakértői vélemény beszerzésére vonatkozóan, viszont a perújítást alátámasztó orvosi szakértői véleményt, mint 'nem laikustól' származó véleményt a bíróságok kellő súllyal kezelik, és alapja lehet perújítási nyomozás elrendelésének. Perújítás alapja lehet a cselekmény elkövetését követően kialakult betegség is, de mindez fogalmilag kizárt, ha a betegség a büntetés végrehajtása alatt következett be, vagy egyébként a jogerős elítélést követően, hiszen ilyenkor a betegségeket nyilvánvalóan nem értékelhetette volna az alapügyben eljáró bíróság.

⁶⁵ BH 2011. 305. (Legf. Bír. Bkf.III.462/2011.)

⁶⁶ BH 2011.305.

⁶⁷ Kúria Bpkf.II.622/2021/5.